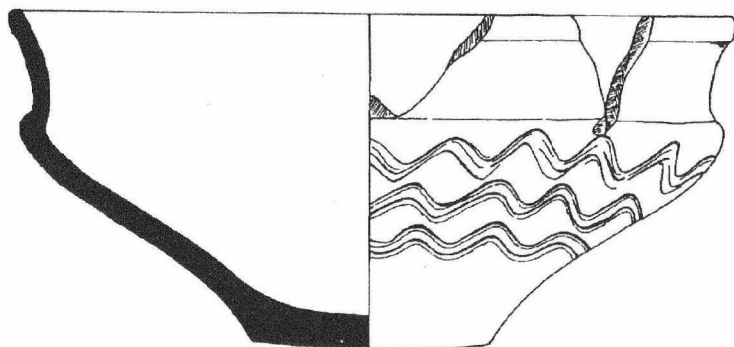

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1991

BRNO 1993

Zajímavým poznatkem se ukázal nález celokamenných pilířů, které byly zapuštěny do hloubky 1,7 m pod povrchem terénu a členily tak severní stěnu chodby na několik úseků. Pilíře byly kvadratického půdorysu a sestaveny byly z pravidelně opracovaných pískovcových kvádrů. Jsou zřejmě pozůstatkem arkády na severní straně chrámové lodi a stejně jako chodba souvisí s celkovou přestavbou klášterního komplexu ve druhé a třetí čtvrtině 17. století.

V témže roce bylo na Palackého ulici pod budovou gymnázia při hloubení přípojky pro rozvod plynu porušeno kostrové pohřebiště. V těchto místech se měl nacházet původní českobratrský hřbitov. Ve výkopové rýze (max. hloubka - 120 cm od povrchu současného terénu) se nepodařilo zjistit žádné nálezy, které by umožnily přesnější chronologické zařazení nalezených kosterních pozůstatků. Z narušených pohřbů se podařilo zachránit některé kosterní fragmenty, které z větší části náležely jedincům mužského pohlaví ve věku od 20 do 40 let (dle určení dr. J. Langové).

Neue Erkenntnisse zur mittelalterlichen Topographie von Uherský Brod. Im Jahre 1991 wurde bei Aushubarbeiten im Rahmen der baulichen Rekonstruktion des Dominikanerklosters der Rest eines Souterrainganges und die Pfeilerfundamente der Arkade aus der ursprünglichen Phase des Barocknumbaues des Klosterkomplexes entdeckt, die in die Zeit um die Mitte des 17. Jahrhunderts datierbar sind.

Ähnlich wurde durch einen Aushub auf der Palackého Gasse, in unmittelbarer Nähe des gegenwärtigen Gymnasiumsgebäude ein mittelalterlicher Friedhof zerstört; es gelang Überreste von einigen Individuen teilweise zu bergen.

POKRAČOVÁNÍ VÝZKUMU HRADU LUKOVA V LETECH 1990 A 1991 (okr. Zlín)

JIŘÍ KOHOUTEK, AÚ ČSAV Brno

Pokračující výzkum v areálu vnitřního lukovského hradu se především zaměřil na jihozápadní část vlastního hradního jádra, kde při předchozích sezónách došlo k objevení dalších reliktních pozdněrománské architektury. V jižním parkánu byly položeny dvě zjišťovací sondy (I - 90 a IV - 90), další, II - 90 východně od torza hranolové věžice a sonda III - 90 západním směrem od fragmentu břitové věžice. Sondy v parkánu zachytily sled stratigrafie jednotlivých fází vývoje hradu. Nad podložím, tvořeném flyšovými pískovci, a zachyceným v těchto místech v hloubce kolem 4 m, se uchovala slabá vrstva, obsahující zlomky pravěké keramiky z pozdní doby bronzové, kterou překrývala vrstva s nálezy z doby výstavby hradu před polovinou 13. století. Zde byly objeveny zbytky původní parkánové hradby, která v těchto místech dosahovala šířky téměř 3 m (není vyloučeno, že její šířka dosahovala ještě větších rozměrů). Následující stratigrafie parkánu, která vykazovala nálezy od 13. až po 18. století, byla přerušena dvěma výraznými požárovými vrstvami, z nichž první lze dle nálezů zařadit do 2. pol. 15. století (válečné operace uherského krále Matyáše Korvína v roce 1469), druhá pak zjevně náležela do období třicetileté války (poškození hradu v roce 1643 švédským vojskem).

Rozhodně nejzávažnější poznatky byly získány v dalších dvou sondách. Podařilo se zcela odkrýt torzo plně hranolové věžice s pláštěm z pravidelně opracovaných kvádrů a potvrdilo se, že náleží stejné stavební periodě jako fragment břitové věžice, známé z předchozích výzkumů (KOHOUTEK 1985, 318). Při dalším průzkumu se ukázalo, že hranolová věžice je předsazena před další zeď (vnitřní hradba původního hradu?), která se uchovala jen v základech, ale její šířka opět dosahovala tří metrů. Obdobně při výzkumu u břitové věžice se prokázalo, že byla původně vevázána do hradby, která vybíhala směrem do jižního parkánu, kde se ostře lomila a vytvářela tak vlastně další břit, který byl víceméně prodloužením břitu samotné věžice. Také tato hradba byla oplentována nepravidelnými kvádry. V těsné blízkosti břitové věžice z její západní strany se podařilo zachytit stopy po původním vstupu do vlastního hradního jádra (základová patka ostění brány?).

I když celková situace není ještě příliš jasná, můžeme oprávněně předpokládat, že se na lukovském hradě podařilo částečně vymezit půdorys nejstarší stavební fáze lokality, která nepochybně souvisí se stavební činností velehradského kláštera v pozdněrománském období. Význam Lukova

bude podle možností i nadále pokračovat, ale již teď je jasné, že hrad bude patřit mezi jedny z nejzajímavějších a nejdůležitějších lokalit svého druhu v našich zemích.

Literatura

KOHOUTEK, J. 1985: Hrad Lukova - současný stav výzkumu, *Archaeologia Historica* 110, 309 - 321

Fortsetzung der Grabungen auf der Burg Lukov in den Jahren 1990 und 1991. Im Verlaufe der weiteren Grabungssaisonen gelang es im Areal der Lukover Burg weitere Überreste einer spätromanischen Architektur abzudecken und wenigstens teilweise den Grundriß der ältesten Bauphase aus der Zeit vor der Mitte des 13. Jahrhunderts zu erfassen. Hierher gehört der Torso eines prismatischen Türmchens, die Überreste des Innen- und des Außenwalles und das interessante Gebilde eines Grats der spätromanischen Wallmauer mit eingebautem Türmchen, der den ursprünglichen Eintritt in die älteste Burg deckte. Gleichzeitig wurde auch die ältere Besiedlung der Lokalität aus der späten Bronzezeit bestätigt.

PRVNÍ ETAPA VÝZKUMU V AREÁLU HRADU SOVINCE (okr. Bruntál)

JIŘÍ KOHOUTEK, AÚ ČSAV Bmo

Rozsáhlé rekonstrukční práce, které byly v posledních letech na Sovinci realizovány, byly podnětem k zahájení archeologického výzkumu, který by objasnil počátky vzniku hradu a jeho následný vývoj.

Lokalita se nachází na katastru obce Sovinec, okr. Bruntál a situována je na výrazné ostrožně, která je další osou orientována přibližně ve směru západ - východ. Vlastní jádro lokality tvoří skalnatá kupa (vápeneč, pískovec), která byla v pozdějších fázích obklopena dalšími přístavbami, takže vznikl poměrně rozsáhlý areál (mj. vzniklo vlastně několik jednotek s pěti nádvořími). První písemná zpráva o hradě je z roku 1333, kdy je uváděn jako rodové sídlo Pavla a Voka ze Sovince. Za husitských válek byl hrad v držení kališnicky orientované šlechty a do roku 1490 byl centrem významného panství, k němuž náleželo téměř dvacet osad. Roku 1492 získala hrad boční linie rodu, Pňovští ze Sovince, kteří jej ale roku 1540 byli nuceni prodat pánům z Boskovic. Po dalších držitelích v 16. století (Ederové ze Štávnice, Kobylkové z Kobylího) bylo panství po konfiskaci prodáno roku 1623 Řádu německých rytířů, v jehož majetku zůstal Sovinec až do doby druhé světové války.

Záchranný archeologický výzkum proběhl v prostoru vlastního hradního jádra a to především mezi osmibokým základem hlavní věže (bergfridu) a vnitřním pláštěm původní hradby hradního jádra. Postupně zde byly odstraněny zásepové vrstvy v délce kolem 20 m o průměrné celkové výšce kolem 3 m (výška zásepů stále klesala - v jižním úseku zkoumané části dosahovala jen 1,5 m). Byly rozlišeny celkem tři hlavní vrstvy zásepů, a to horní, která dosahovala mocnosti kolem 100 cm a obsahovala převážně nálezy ze 17. a 18. století (kuchyňská keramika, glazované barokní kachle s různou reliéfní výzdobou apod.). Pod touto vrstvou se rýsovala výrazná destrukce z kamenů různé velikosti, úlomků cihel a vápenné malty a obsahující menší kolekci archeologických nálezů z přelomu 16. a 17. století. Tato střední vrstva nepochybně souvisela s výrazným poškozením hradu v roce 1643, kdy byl dobyt švédskými vojsky generála Torstensonova. Spodní vrstva, dosedající místy již na původní skální podloží, byla tvořena hnědě zbarveným hlinitým zásepem a dosahovala mocnosti až 140 cm. Zde byly zachyceny nálezy nepolévaných kachlů s heraldickým motivem a zlomky běžné keramické produkce z období první poloviny 16. století. Jen místy se těsně nad podloží podařilo zachytit zbytky požárové vrstvy, obsahující fragmenty šedé redukční hrnciny z 15. století.

Další zkoumanou prostorou bylo přízemí jižního pozdněgotického paláce, kde byla položena zjišťovací sonda. Pod úrovní podlahy zde byla zachycena výrazná požárová vrstva, související patrně se švédskou vojenskou akcí, která překryla kulturní vrstvu s početnými nálezy renesančních kachlů s bohatou reliéfní výzdobou.

Souběžně se záchranným archeologickým průzkumem byla provedena předběžná stavebně historická analýza celkového hradního komplexu, která umožnila vypracovat sedm jednotlivých vývojových etap hradního areálu.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1991

<i>Vydává:</i>	Archeologický ústav Akademie věd ČR Brno Královopolská 147
<i>Odpovědný redaktor:</i>	Dr. Jaroslav Tejral
<i>Redakce:</i>	Dr. Eduard Droberjar (vedoucí redaktor) Dr. Lumír Poláček, Dagmar Vorlíčková
<i>Překlady:</i>	Dr. R. Tichý, E. Tichá
<i>Kresby:</i>	A. Krechlerová a autoři příspěvků
<i>Na titulním listě:</i>	germánská miska ze 2. stol. z Dubňan
<i>Tisk:</i>	Tiskárna Gloria, Rosice u Brna
<i>Evidenční číslo:</i>	ÚVTEI-73332
<i>Vydáno jako rukopis:</i>	450 kusů